

ISTORIE

**Subiecte rezolvate pentru
pregătirea candidaților care susțin
examenul de Bacalaureat**

Argument	5
Programa pentru examenul de Bacalaureat la istorie	6
I. Romanitatea românilor în viziunea istoricilor	7
Testul nr. 1	7
Testul nr. 2	13
Testul nr. 3	19
Testul nr. 4	25
II. Secolul XX - între democrație și totalitarism. Ideologii și practici politice în România și în Europa	31
Testul nr. 1	31
Testul nr. 2	37
Testul nr. 3	42
Testul nr. 4	48
III. Constituțiile din România	54
Testul nr. 1	54
Testul nr. 2	60
Testul nr. 3	66
Testul nr. 4	72
IV. Autonomii locale și instituții centrale în spațiul românesc (secolele IX-XVIII)	78
Testul nr. 1	78
Testul nr. 2	84
Testul nr. 3	90
Testul nr. 4	96
V. Statul român modern: de la proiect politic la realizarea României Mari (secolele XVIII-XX)	102
Testul nr. 1	102
Testul nr. 2	108
Testul nr. 3	114
Testul nr. 4	120
VI. România postbelică. Stalinism, național-comunism și disidență anticomunistă. Construcția democrației postdecembriste	127
Testul nr. 1	127
Testul nr. 2	133
Testul nr. 3	140
Testul nr. 4	146
VII. Spațiul românesc între diplomatie și conflict în Evul Mediu și la începuturile modernității	152
Testul nr. 1	152
Testul nr. 2	158
Testul nr. 3	164
Testul nr. 4	170

VIII. România și concertul european; de la „criza orientală” la marile alianțe ale secolului XX	176
Testul nr. 1	176
Testul nr. 2	183
Testul nr. 3	189
Testul nr. 4	194
IX. România în perioada „Războiului rece”	200
Testul nr. 1	200
Testul nr. 2	206
Testul nr. 3	212
Testul nr. 4	218

Testul nr. 1

SUBIECTUL I (30 de puncte)

Citiți, cu atenție, sursele de mai jos:

A. „Dacia a fost una din ultimele regiuni cucerite de Imperiul Roman; anexarea ei a avut loc în urma expedițiilor conduse de împăratul Traian, care a înfrânt în 106 rezistența ultimului rege dac, Decebal.

Civilizația romană se răspândise prin comercianți la nordul Dunării, cu câteva secole înainte de cucerirea lui Traian. După 106, administrația și civilizația romană s-au stabilit în noua provincie; o dată cu aceasta au avut loc procese semnalate înainte cu câteva secole și în celelalte provincii ale Imperiului Roman. Romanii aduceau avantajele unei culturi mai rafinate și ale unei prosperități materiale evidente, care atrăgeau o parte a populației cucerite. Este foarte probabil că acest lucru a început în marile orașe. Primii care au adoptat acest fel de trai erau cei care aparțineau claselor de sus, aristocrației locale. Aceștia și-au trimis copiii la școli romane, pentru că numai astfel puteau promova în magistratura imperială. Comercianții se grăbeau și ei să învețe noua limbă, fiindcă latina era limba comerțului. Locuitorii de la sate se asimilează mai încet și își păstrează limba mai bine. Școlile romane erau unul dintre factorii importanți în procesul de romanizare.”

(Academia Română, *Istoria Românilor*, vol. II)

B. „După cucerirea lui Traian, urmând câteva zeci de ani de viață liniștită și așezată cu bun temei, civilizația romană a putut prinde rădăcini pe pământul Daciei. În preajma cetățuilor de piatră, clădite de daci pe crestele munților, începură a se întemeia în câmpie orașele romane, întărite și împodobite cu tot ce putea să le dea știința și tehnica vremii de atunci, ca siguranță de adăpost, ca înlesnire de trai și ca înfrumusețare a vieții cetățenești. Drumuri clădite cu atâta temei, cum nu mai văzuseră până atunci băștinașii Daciei, au înlesnit pătrunderea elementelor de colonizare romană în toate părțile acestei provincii. La adăpostul legiunilor trimise aici pentru pază, s-a întocmit viața politică și administrativă după model roman, s-au înjghebat corporațiunile meseriașilor, s-a orânduit viața satelor, înaintând în toate privințele cultura obștească și îmbunătățindu-se viața în sânul familiilor contopite din amestecul romanilor cu dacii care, cinstind obiceiurile părintești, țineau să-și păstreze din neam în neam strămoșescul nume dacic, alături de cel roman.”

(Ioan Lupaș, *Istoria unirii românilor*)

Pornind de la aceste surse, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți împăratul roman, precizat în sursa **B**. **2 puncte**
2. Precizați, din sursa **A**, o informație referitoare la comercianții din Dacia. **2 puncte**
3. Menționați câte un factor al romanizării, precizat în sursa **A**, respectiv în sursa **B**. **6 puncte**
4. Scrieți, pe foaia de examen, litera corespunzătoare sursei care susține că Dacia a fost una dintre ultimele regiuni cucerite de Imperiul Roman. **3 puncte**
5. Scrieți o relație cauză-efect stabilită între două informații selectate din sursa **B**, precizând rolul fiecăreia dintre aceste informații (*cauză*, respectiv *efect*). **7 puncte**
6. Prezentați două teorii istoriografice referitoare la formarea poporului român și a limbii române. **6 puncte**
7. Menționați o asemănare între ideile umaniștilor italieni din secolul al XV-lea și cele ale umaniștilor moldoveni din secolul al XVII-lea, în privința romanității românilor. **4 puncte**

SUBIECTUL al II-lea (30 de puncte)

Citiți, cu atenție, sursa de mai jos:

„Spre mijlocul celei de-a doua jumătăți a veacului al XV-lea se constată o scădere a preocupării umaniștilor europeni față de pericolul otoman, provocată în parte de dezinteresul cu care au fost întâmpinate apelurile lor de cei cărora le erau destinate. Izbânda lui Iancu de Hunedoara la Belgrad, în vara anului 1456, urmată de victoriile lui Vlad Țepeș și ale lui Ștefan cel Mare au oprit pentru câteva decenii ofensiva otomană, îndreptată acum în alte direcții cu mai mult succes. Pe de altă parte, Umanismul italian ieșise din faza culminantă, iar cel nordic încă nu-și atinsese maturitatea. Toate acestea explică rărirea referințelor la romanitatea românilor în legătură cu expansiunea otomană. Pe prim plan apare acum Moldova. Prestigiul ei crescuse enorm datorită victoriilor lui Ștefan cel Mare. [...]

Mărturiile despre romanitatea moldovenilor nu vin numai din direcția maghiară, ci în egală măsură și de la al doilea concurent la suzeranitate asupra Moldovei, Polonia. La loc de frunte trebuie amintite scrierile italianului Filippo Buonaccorsi Callimachus (1438-1496), ajuns la curtea iagellonă principal consilier politic, atât în problemele interne, cât și mai ales în cele externe. În activitatea sa neobișnuită a întreprins numeroase călătorii, printre care și în Moldova. În scrierile sale istorice, românii sunt menționați de mai multe ori. În două lucrări e afirmată și originea romană a poporului român, de fiecare dată însă în strânsă legătură cu politica polonă față de Moldova.”

(Adolf Armbruster, *Romanitatea românilor. Istoria unei idei*)

Pornind de la această sursă, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți umanistul italian, precizat în sursa dată. **2 puncte**
2. Precizați secolul în care se desfășoară evenimentele prezentate în sursa dată. **2 puncte**
3. Menționați un voievod al Transilvaniei și o bătălie purtată de acesta, la care se referă sursa dată. **6 puncte**
4. Menționați, din sursa dată, două informații referitoare la Moldova. **6 puncte**
5. Formulați, pe baza sursei date, un punct de vedere referitor la preocupările umaniștilor europeni față de pericolul otoman, susținându-l cu două informații selectate din sursă. **10 puncte**
6. Argumentați, printr-un fapt istoric relevant, afirmația conform căreia, după instaurarea regimului comunist în România, istoria națională a fost falsificată. (Se punctează prezentarea unui fapt istoric relevant și utilizarea conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia.) **4 puncte**

SUBIECTUL al III-lea (30 de puncte)

Elaborați, în aproximativ două pagini, un eseu despre romanitatea românilor în viziunea istoricilor din secolele al XV-lea- al XVI-lea, având în vedere:

- precizarea contextului în care a fost abordată problema romanității românilor, în secolul al XV-lea;
- prezentarea ideilor a doi istorici din secolul al XV-lea, care au abordat, în scrierile lor, problema romanității românilor;
- precizarea ideilor a doi istorici din secolul al XVI-lea, care au abordat, în scrierile lor, problema romanității românilor;
- formularea unui punct de vedere referitor la rolul ideii romanității românilor, în scrierile istoricilor din secolul al XIX-lea și susținerea acestuia printr-un argument istoric.

Notă! Se punctează și utilizarea **limbajului istoric adecvat**, structurarea prezentării, evidențierea

relației cauză-efect, elaborarea **argumentului istoric** (prezentarea unui fapt istoric relevant și utilizarea conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia), **respectarea succesiunii cronologice/logice** a faptelor istorice și **încadrarea** eseului în limita de spațiu precizată.

REZOLVARE

Se acordă 10 puncte din oficiu.

SUBIECTUL I (30 de puncte)

1. Împăratul roman, precizat în sursa **B**, este Traian.
2. „Comercianții se grăbeau și ei să învețe noua limbă, fiindcă latina era limba comerțului.”
3. Factorul romanizării, precizat în sursa **A**, este administrația romană.
Factorul romanizării, precizat în sursa **B**, este armata romană.
4. Litera corespunzătoare sursei, care susține că Dacia a fost una dintre ultimele regiuni cucerite de Imperiul Roman, este **A**.
5. *Cauză:* „După cucerirea lui Traian urmând câteva zeci de ani de viață liniștită și așezată cu bun temei”

Efect: „Civilizația romană a putut prinde rădăcini pe pământul Daciei.”

6. Principala teorie referitoare la formarea poporului român și a limbii române este **teoria autohtoniei**, care susține că poporul român și limba română s-au format în spațiul carpato-dunărean. Aceasta se bazează pe dovezile continuității dacilor sub stăpânire romană, după 106 și pe dovezile continuității daco-romanilor, după retragerea aureliană.

O altă teorie referitoare la formarea poporului român și a limbii române este **teoria imigraționistă**, care a apărut ca răspuns la declanșarea mișcării de emancipare națională a românilor din Transilvania, în 1744, când Ioan (Inochentie) Micu-Klein a redactat *Supplex Libellus*, în care a solicitat acordarea drepturilor naționale pentru românii transilvăneni. Austriecii Franz Joseph Sulzer, Johann Christian Engel, precum și maghiarii Bolla Marton și I.C. Eder, au susținut **teoria imigraționistă**, care afirma că poporul român s-a format la sud de Dunăre, de unde ar fi imigrat în Transilvania, la mijlocul secolului al XIII-lea, adică după ocuparea Transilvaniei de către maghiari. Scopul lansării teoriei imigraționiste era unul politic, urmărindu-se anularea argumentelor istorice ale românilor în lupta pentru obținerea drepturilor naționale și justificarea privilegiilor deținute de maghiari, sași și secui, precum și a statutului de „tolerați” atribuit românilor.

7. Odată cu declanșarea expansiunii otomane în Balcani și apoi spre centrul Europei și cu începutul luptei antiotomane a Țărilor Române, la sfârșitul secolului al XIV-lea, interesul european față de români a sporit, manifestându-se în preocupările umaniștilor italieni față de originea și istoria acestora. Astfel, umaniștii italieni din secolul al XV-lea, precum Poggio Bracciolini, Flavio Biondo, Enea Silvio Piccolomini, Antonio Bonfini, Filippo Buonaccorsi, în lucrările lor, au afirmat originea latină a românilor.

În secolul al XVII-lea, umaniștii moldoveni, Grigore Ureche, în *Letopisețul Țării Moldovei* și Miron Costin, în *De neamul moldovenilor*, au susținut originea romană a românilor.

Asemănarea este faptul că atât umaniștii italieni din secolul al XV-lea, cât și umaniștii moldoveni din secolul al XVII-lea, prin ideile lor, au susținut originea romană a românilor, faptul că romanii sunt strămoșii românilor.

SUBIECTUL al II-lea (30 de puncte)

1. Umanistul italian, precizat în sursa dată, este Filippo Buonaccorsi Callimachus.
2. Evenimentele prezentate în sursa dată se desfășoară în secolul al XV-lea.
3. Voievodul Transilvaniei, la care se referă sursa dată, este Iancu de Hunedoara.

Bătălia purtată de Iancu de Hunedoara, la care se referă sursa dată, este bătălia de la Belgrad, din 1456.

4. • „Mărturiile despre romanitatea moldovenilor nu vin numai din direcția maghiară, ci în egală măsură și de la al doilea concurent la suzeranitate asupra Moldovei, Polonia.”

• „În activitatea sa neobișnuită (Filippo Buonaccorsi Callimachus) a întreprins numeroase călătorii, printre care și în Moldova.”

5. Expansiunea otomanilor spre centrul Europei a făcut ca interesul umaniștilor italieni față de istoria românilor, în special față de romanitatea românilor, să crească. Atunci când pericolul otoman a scăzut, a scăzut și interesul acestora față de romanitatea românilor.

Informațiile selectate din sursă, care susțin punctul de vedere formulat sunt:

• „Spre mijlocul celei de-a doua jumătăți a veacului al XV-lea se constată o scădere a preocupării umaniștilor europeni față de pericolul otoman.”

• „Izbânda lui Iancu de Hunedoara la Belgrad, în vara anului 1456, urmată de victoriile lui Vlad Țepeș și ale lui Ștefan cel Mare au oprit pentru câteva decenii ofensiva otomană, îndreptată acum în alte direcții cu mai mult succes; [...] acestea explică răirirea referințelor la romanitatea românilor în legătură cu expansiunea otomană.”

6. După cel de-al Doilea Război Mondial, când România a intrat sub dominație sovietică, teoriile staliniste despre caracterul „imperialist” al stăpânirii sclavagiste romane și despre importanța civilizației slave au modificat întregul context istoriografic.

În 1947, istoricul oficial al regimului comunist, **Mihail Roller**, în lucrarea *Istoria României*, a negat romanitatea românilor, exagerând importanța elementului slav în cadrul etnogenezei românești și evidențiind rolul statului Rusia kieveană în formarea statelor medievale românești.

SUBIECTUL al III-lea (30 de puncte)

Ideea romanității românilor este una dintre ideile fundamentale referitoare la istoria românilor, care cuprinde mai multe elemente, între care ideea descendenței romane a românilor, care a fost afirmată încă din Evul Mediu timpuriu, de către cronicarii bizantini.

Odată cu declanșarea expansiunii otomane în Balcani și apoi spre centrul Europei și cu începutul luptei antiotomane a Țărilor Române, la sfârșitul secolului al XIV-lea, interesul european față de români a sporit, manifestându-se în preocupările umaniștilor italieni față de originea și istoria acestora. Astfel, umaniștii italieni din secolul al XV-lea, precum Poggio Bracciolini, Flavio Biondo, Enea Silvio Piccolomini, Antonio Bonfini, Filippo Buonaccorsi, în lucrările lor, au afirmat originea latină a românilor.

Poggio Bracciolini a fost primul umanist italian care a afirmat originea romană a poporului român. El a constatat existența a numeroase elemente comune între limba română și limba latină, precum și existența la românii nord-dunăreni a unei tradiții referitoare la descendența lor dintr-o colonie înființată de Traian.

Flavio Biondo, secretar apostolic și erudit umanist, afirma despre românii cu care se întâlnește la Roma că „invocau cu mândrie originea lor romană”.

Enea Silvio Piccolomini, devenit papă, între 1458-1464, sub numele de Pius al II-lea, a contribuit cel mai mult dintre umaniștii italieni la răspândirea teoriei romanității românilor. El și-a cules informațiile referitoare la Țările Române de la misionarii dominicani și franciscani. În 1501, a fost

tipărită lucrarea „Cosmografia”, în care Enea Silvio Piccolomini scria: „Acest pământ a fost locuit odinioară de geți (...) În cele din urmă au fost subjugați și zdrobiți de forțele romane. Și a fost dusă acolo o colonie de romani, care să-i țină în frâu pe daci (...)”

Laonic Chalcocondil, grec stabilit în Italia, în preajma căderii Constantinopolului (1453), cunoștea originea romană comună a românilor și-i numea „daci” pe cei din nordul Dunării și „vlahi” pe cei din sudul Dunării. El a fost primul cărturar care a revenit la teoria antică elină (greacă), care identifica limba cu neamul care vorbea acea limbă.

Antonio Bonfini, care a trăit ultimii ani ai vieții la curtea regelui Ungariei, Matei Corvin, între anii 1486-1502, a scris la comanda acestuia o istorie a ungarilor (*Decadele*), în care preciza că „din legiunile și din coloniile duse în Dacia de Traian și ceilalți împărați s-au tras românii”.

Fillippo Buonaccorsi, consilier la curtea regelui Poloniei, a călătorit în Moldova, unde, cunoscându-i pe localnici, a aflat despre descendența românilor din coloniștii romani.

În secolul al XVI-lea au scris despre romanitatea românilor umaniștii italieni Anton Verancsics și Francesco della Valle. **Anton Verancsics**, care a îndeplinit funcția de arhiepiscop de Strigoni și vicerege al Ungariei și a locuit o vreme la Alba Iulia, în lucrarea *Descrierea Transilvaniei, Moldovei și Țării Românești*, apărută după 1549, precizează că „Poporul care locuiește aceste pământuri în vremea noastră este acel al valahilor care își trage originea de la romani, deși cu un nume mult schimbat.”

Francesco della Valle, în lucrarea *Însemnări despre originea, obiceiurile și orașele românilor*, apărută în 1532, scrie că „Limba lor e puțin deosebită de limba noastră italiană; ei își zic în limba lor romani spunând că au venit din vremuri străvechi, de la Roma”. El a fost primul cărturar care a reprodus o propoziție în limba română: „Știi Romînest?” („Știi românește?”)

Nicolaus Olahus, umanistul transilvănean, român de origine, care a avut înalte demnități religioase și laice în Regatul Ungariei (arhiepiscop de Strigoni și primat al Ungariei, vicerege al Ungariei, în 1562) și a întreținut corespondență cu Erasmus din Rotterdam, în lucrarea *Hungaria*, din 1536, este primul dintre umaniștii de origine română care susține unitatea de neam, limbă, obiceiuri și religie a românilor: „Moldovenii au aceeași limbă și religie ca muntenii; pe alocuri se deosebesc parțial în port. (...) Graiul lor și al celorlalți valahi a fost cândva latin, ca al unora ce se află într-o colonie a romanilor”.

În 1542, umanistul **Johannes Honterus**, originar din Brașov, înscrie în harta sa numele *Dacia* pentru întregul teritoriu locuit de români.

Ideea romanității românilor a ocupat un rol important în scrierile istoricilor români din secolul al XIX-lea, ea fiind folosită și ca armă politică în revendicările naționale ale românilor transilvăneni și în combaterea ideilor teoriei imigraționiste.

Începutul secolului al XIX-lea aduce contribuția istoricilor din Școala Ardeleană în afirmarea ideilor romanității românilor, care au susținut originea pur romană a românilor.

Istoriografia românească a secolului al XIX-lea, a evoluat pe coordonatele trasate de Școala Ardeleană, ai cărei reprezentanți susțineau în lucrările lor romanitatea românilor, dar exagerau considerând că poporul român are origine pur romană. Ideile acestora au fost preluate de Școala Latinistă, al cărei principal reprezentant a fost **August Treboniu Laurian**. Acesta considera că istoria românilor începe de la întemeierea Romei și urmărea să purifice limba română pentru a o apropia cât mai mult de latina originară. *Dicționarul limbii române*, apărut între 1871-1876, a constituit apogeul tendinței latiniste. Laurian a scos din dicționar elementele nelatine și a adoptat un sistem ortografic etimologic, care nu mai semăna decât vag cu limba română autentică.

După apariția teoriei roesleriene, istoricii români au luat atitudine față de aceasta și au susținut, în scrierile lor, romanitatea românilor. Primul istoric român care a luat atitudine față de teoria roesleriană

(noulă versiune a teoriei imigraționiste), dar și față de exagerările latiniștilor a fost **Bogdan Petriceicu Hașdeu**, care a susținut în lucrările sale supraviețuirea elementului autohton geto-dac în urma cuceririi Daciei, continuitatea daco-romanilor după retragerea aureliană și apoi a românilor la nord de Dunăre.

Bogdan Petriceicu Hașdeu a formulat și teoria *circulației cuvintelor*, în care a arătat că structura unei limbi nu este dată de numărul brut al cuvintelor, ci de circulația acestora. El a demonstrat că slavismele din limba română, cu toate că nu sunt puține, în circulația lor, ele se pierd în fața cuvintelor latine și a subliniat faptul că se pot alcătui fraze întregi numai cu cuvinte din limba latină, dar că nu se poate alcătui nici o propoziție doar din cuvinte exclusiv de alte origini.

A.D. Xenopol, membru corespondent al Academiei Franceze, unul dintre creatorii școlii istoriografice românești, adept al curentului criticist în scrierea istoriei, creator al unei filosofii originale în scrierea istoriei, a scris, în 1884, lucrarea *Teoria lui Roesler. Studii asupra stăruinței românilor în Dacia Traiană*, în care a combătut teoria imigraționistă. În această lucrare, el aduce o serie de argumente în favoarea romanității românilor: elementul traco-dacic reprezintă baza etnică a poporului român, peste care s-a suprapus elementul roman, prezența termenilor creștini de origine latină în limba română se explică prin permanentele legături între populația romanizată de la nord de Dunăre și aceea de la sud de Dunăre, arheologia, toponimia, hidronimia aduc dovezi incontestabile ale continuității dacilor, după 106 și ale daco-romanilor, după retragerea aureliană, poporul român este o îmbinare a elementelor tracic, roman și slav, dintre care cel roman este elementul predominant.

Dimitrie Onciul, în lucrarea *Scrieri istorice*, publicată în 1885, pornind de la ideea lui Franz Joseph Sulzer, care spunea că poporul român s-a format la sud de Dunăre, a susținut faptul că poporul român s-a format atât la nord, cât și la sud de Dunăre.

Deși există mai multe teorii privind etnogeneza românească, cea mai credibilă și mai argumentată dintre acestea este teoria autohtoniei și a continuității românilor în spațiul carpato-dunărean, care are ca element principal ideea romanității românilor, pentru care există numeroase argumente lingvistice, arheologice, epigrafice.